

Om at aktivere "sovende øjne" eller kunsten at beskære et frugtræ

Kurset blev støttet af EU Kommissionen, Lifelong Learning Program.

Kompetent underviser møder videbegærlige kursister

I starten af marts var Forundringens Have på Vestjyllands Højskole mødested for en flok forventningsfulde kursister fra nær og fjern. Vi havde det til fælles, at vi gerne ville mestre beskæringens kunst; det vil sige få frugtræerne derhjemme til at "lystre", så anstrengelserne med saks og sav kunne blive belønnet med veldrejede træer og masser af frugt. Hvilket mange af os havde erfaret, ikke var så let endda!

Vi blev ikke skuffede. I løbet af nogle intensive kursusdage lykkedes det den erfarne tyske pomolog Jan Bade at åbne vores øjne for træets vækstmekanismer, og for hvordan vi kan udnytte dem til vores fordel. Og det i en sådan grad, at man efter kurset ikke kan lade være med at analysere ethvert frugtræ, man kommer forbi: Ens øjne spejder straks efter "midteraksen", "konkurrenceskud" og "ledegrene af 1. og 2. orden". Og straks følger tanker om, hvilke grene ejeren af træet burde se at få fjernet. Man har simpelthen fået "beskæringsøjne".

Gamle æblesorter – hvordan beskæres de?

Jan Bades tilgang til emnet er i høj grad præget af hans engagement i at bevare mangfoldigheden af æblesorter. Især de gamle sorter, som kræver kraftigtvoksende grundstammer, der giver store, pladskrævende træer. Det er ikke de sorter, der i dag masseproduceres til salg i planteskoler eller plantager. Derfor er mange af sorterne i fare for at forsvinde.

Den rigtige beskæring af et stort frugtræ skal sikre træet et godt, solidt "skelet", lysindfald og luft i træets krone samt mulighed for at plukke frugten. Det sidste vil, når træet er 10-15 m højt, helt konkret sige, at stigen skal kunne stå op ad træet.

En egnet metode hertil er "Öschbergschnitt", en 100 år gammel beskæringsmetode fra Schweiz. Den går kort fortalt ud på at opbygge træet omkring en midte og 4 ledegrene. Vækst og balance i træet opretholdes – ideelt set – ved at beskære rigtigt, og dermed regulere vækstkraften i disse 5 punkter. Det kræver bare, at man har et skarpt blik for, hvor langt de enkelte grene skal tilbageskæres, afhængigt af hvor stejle de er, hvor meget bladmasse de må forventes at få, om "sovende øjne" vil bryde til nye skud, om blomsterknopper senere vil give frugt og tynge grenene ned – og så videre

Øvelse gør mester

Vi fik heldigvis lov at afprøve det hele i praksis på træerne i "Forundringens Have" under kyndig vejledning af Jan. Vi kunne konstatere, at ikke 2 træer er ens, og nogen følger teoribogen bedre end andre. Men det var en stor glæde efter nogle forsøg at opdage, at man nu forsigtigt var på vej op ad "vidensstigen". Og pludselig kunne man erkende træstrukturer, man ikke før havde haft øje eller ord for.

Hjemkommet fra kurset skal man forsøge at holde det ved lige. De sjællandske kursusedtagere kan melde, at det ikke behøver at blive et problem. Kollegerne står allerede i kø for at få besøg af det "nyuddannede beskæringsteam". Hvor svært kan det lige være, tænker de nok. De skulle bare vide, tænker vi; nu meget mere bevidste om, hvilken viden om træets livsprocesser, der ligger bag en god beskæring, hvor man arbejder med træet i stedet for mod det.

Så vi håber allerede på en fortsættelse af kurset på Vestjyllands Højskole. Det er aldrig nogen skade til at få skærpet blikket og blive klogere. Eller mødes med andre omkring noget nyttigt og rart. Og det var det, der skete i de dage i Forundringens Have.

Vi takker alle for det udbytterige samvær. Også for besøget i Arnes frugtplantage i Velling og på Æbletoften i Tirsted.